

1.

Uvod - Kako smo stigli do Šverde

Dalibor Reš

Foto: Dalibor Reš

Kako su članovi speleološke udruge Estavela stigli do Šverde? To je malo duža priča. Članovi Estavele od osnutka udruge traže područje perspektivno za speleološka istraživanja. Prvi speleološki kamp organizirali su na području Čičarije 2000. godine, u blizini sela Vele i Male Mune. Na tom su području trščanski speleolozi istraživali u prvoj polovini 20. stoljeća. Iz literature je vidljivo da je na području velika koncentracija jama od kojih najveća Jama Gnojnica duboka 185 metara i misteriozna Abbiso del M. Tussar duboka 266 m. Jama kod Tussara dobiva misteriozni pridjev zbog toga što nakon istraživanja 1930. godine od strane novih snaga kluba X Ottobre iz Trsta (Putick i ekipa) nitko nije uspio pronaći ulaz u istu. Slovenski speleolozi su u više navrata tražili jamu, kao i članovi SU Spelunke.

Nakon dvije godine Estavelinih podviga na Munama istražena su 82 speleološka objekata od kojih najdublji ima 55 metara dubine.

Krenulo se u potragu na kampovima po Velebitu, Risnjaku, izvorištu rijeke Cetine i u Bosni kao gosti.

Godine 2004. sa Speleološkim klubom „Ursus spelaeus“ nastavlja se istraživanje Japaga, točnije Paleža na srednjem Velebitu. No to je teren na kojemu se radi već duži niz godina i često dolazi do preklapanja s terenima speleologa Željezničara, Karlovca i Dubovca.

U potrazi za speleološki perspektivnim terenom Udruga u više navrata istražuje na različitim lokalitetima u okolici planine Obruč. Istraživanja i detaljnija rekonosciranja na istočnim i zapadnim obroncima planine, u Paklenom, na zapadnom podnožju i u blizini sela Studena nisu zaintrigirala ekipu. Istraživanja su započeta i u ponoru potoka Lužac (Rupa) kod sela D. Jelenje na Grobničkom polju. To je ponor koji se snabdijeva vodom s planine Obruč.

U ljeto 2003. godine u Klani upoznajemo šumara Željka Simčića koji speleolozima pokazuje nekoliko zanimljivih terena. Na području Paklena (Obruč) gdje Estavela u to vrijeme istražuje nekoliko speleoloških objekata, Simčić pokazuje još jednu jamu. Na tom području istraživači pronalaze i jame označene i istražene od strane Speleološkog odsjeka Planinarskog društva Sveučilišta „Velebit“ iz Zagreba. Tijekom akcije istraživanja Simčić priča o području Šverde, terenu nešto sjevernije od Obruča u blizini slovenskog Snežnika.

Radi se o terenu na kojemu je radio sa šumarijom i sjeća se da su često nailazili na jame. Neke spomenute obasipane su pridjevima epskih karakteristika, što, kad sumiramo sve napomene, zagrijava istraživače da zavire u spominjano područje. Estavela i prijatelji ulaze biciklima na rubna područja Šverde, a teren izgleda divlje, netaknuto i više nego zanimljivo. Uskoro Željko vodi Dadu na Smrekovac u blizini sustava vrtača „Šverda“ gdje pronalaze nekoliko jama. Prvi doticaj

III Detalj iz kampa na Bubnici, Japage, Srednji Velebit 2004. godine. | Foto: Hrvoje Cvitanović

|| Prvo istraživanje na Šverdi 2004. godine, jama Borerka, Dalibor i Rudi Reš | Foto: Ivica Seitz

sa Smrekovcem otvara veći interes za ovo, do sada nepoznato i netaknuto područje. U rekognosciranju i istraživanju pridružuju se Rudi Reš, Ivica Seitz i Snježana Zbašnik. U to su vrijeme Andrija Rubinić i Dado Reš odlučili otići u potragu za jamom iz literature. Reš je na fotokopiji lista časopisa slovenskog Speleološkog kluba Železničar iz Ljubljane (Batluške jame u Istri) pronašao presliku u inverziji nacrtu 150 m duboke jame, s nazivom i nepotpunim koordinatama prema kojima je određena približna lokacija Prezidski Berinšček (1170 m.n.m.). Telefonski kontaktiramo Aleša Lajovica (SK Železničar, Ljubljana) jednog od istraživača navedene jame koji navodi da postoji priča o padu skijaša u jamu i opisuje poziciju ulaza. To je područje nešto sjevernije od Šverde.

Kako bilo, Andrija i Dalibor krenuli su 4. lipnja 2005. cestom kroz Gorski kotar do Prezida i počeli obilaziti okolinu Berinščeka u potrazi za prijevodom na kojem je Berinščekovo brezno, no tada bezuspješno. Kasnije je na jednom od kampova jama Berinščekovo brezno pronađena i ponovljena.

Za povratak odlučili su pokušati pronaći put kroz šumu Šverde i vratiti se preko Klane. Tijekom prvog prolaska autom, makadamom „prašume“ sjeverozapadnog Gorskog kotara, Andrija pronalazi ulaz u jamu kasnije nazvanu Kame hame. Ogroman ulaz i kamen koji pada dvadesetak sekundi u dubinu definitivno fiksiraju interes speleologa Estavele na ovo područje. Veliko bezimeno prostranstvo (geografski određeno kao sje-

verozapadni Gorski kotar) koje na topografskoj karti i u prirodi izgleda poput ogromne divlje prašume, niza visoravni i nepoznatih planina, prošaranih mrežom makadamskih cestica koje presijecaju bespuća bezi-

|| Igor Jellenich proklesava na dnu Slatke tajne 2005. godine, Smrekova vala | Foto: Ozren Dodič

menih vrhova postat će prioritarno područje istraživanja speleologa Estavele u narednim godinama.

Iako na opisivanom terenu do sad gotovo da nisu obavljena speleološka istraživanja, u neposrednoj blizini u Republici Sloveniji istražena je jama "Brezno Bogumila Brinšeka" duboka 506 m (R. Šajn, 1999.). Jama „Brezno treh src“ (-606 m) također uz samu hrvatsku granicu sa „Šverdom“ dokazuje da će upornost biti nagrađena. Kad zbrojimo sve ove činjenice, ne čudi da Estavela odmah u 2005. godini priprema i organi-

zira prvi speleološki kamp. Rezultati prvog kampa su vrlo dobri, među 30-ak pronađenih i istraženih, jama Kame hame s 263 m dubine četvrta je po dubini u Gorskome kotaru a 40. u Hrvatskoj, zanimljivi istraženi speleološki objekti sa svojom klimom i faunom. Pronalazak novog nalazišta planinskog daždevnjaka i naravno još mnogo istraživačkog posla, tek su početak istraživanja ovog posebnog prostora...

||| Andrija Rubinić i pogled na Smrekovac i Smrekovu valu 2005. godine | Foto: Dalibor Reš

Nedeja va gore

Ki god gre po gore, užanca je, da nosi sekiru. Sako malo judi zovu „ho-op!“, pak poslušaju, ako će se ki od kud javit, aš ako ki čuje užanca je, da zakriči „hop-hoop!“. Tako se judi po gore zovu i javljaju. Trefi se, da se ki zgubi, zajede nekamo, pak ne zna, kamo će. Onput zove, kako j' va gore užanca „ho-o-o-p!“, dokle god od kuda ne čuje, da mu se neki javja „ho-ho-o-o-p!“ Ki zove jako nategne „hoooop!“, a ki se javja, reče kratko „hop-hop!“ To zato aš glas mu po gore odzvanja po seh stran, pak da jenako hopka on, ki zove i on, ki se javi, ne bi se znalo je to nazad prišal njihov glas ki zove, ale je to glas onega, ki se javja. Da se to ne pripeti, pak da se dobro zna, kad ozvanja i kad se neki javja, on, ki zove, jako nateže, a ki se javja, zakriči kratko „hop-hop!“.

Jardas I.: 1957: Kastavština - Građa o narodnom životu i običajima u kastavskom govoru, str. 334.